

9 METODIKA EXPERIMENTU

Metodika experimentu sa odvíjala od konkrétneho výberu rozprávkových textov (na interpretáciu z aspektu definovania recepčných opôr a bariér), ktoré boli následne didakticky interpretované. Pri výbere textov sme vychádzali z dvoch základných východísk: 1. zvolený text rozprávky musel byť v reprezentačnom vzťahu k ostatným rozprávkam vzhľadom na konkrétny typ modernej rozprávky, 2. zvolený text musel spĺňať kritérium noetickej hĺbky v zmysle nelineárnosti textu (netextový priestor nad textom, pod textom a za textom musí mať „neohraničenú rozlohu“ (Rakús, 1995)).

Po výbere konkrétnych reprezentačných typov rozprávok a ich interpretácii z aspektu predpokladaných recepčných opôr a bariér v texte boli rozprávky pretransformované do didaktickej interpretácie tak, aby metodika v priebehu celého projektového vyučovania sledovala vytýčené výskumné ciele. Projekty vyučovacích hodín vychádzali z textu primárne ako umenia, až sekundárne ako učiva, preto dominantným cieľom bol cieľ literárny, po ktorom nasledovali jazykový a slohový ako sprievodné (tiež nevyhnutné) ciele.

Projekt didaktickej interpretácie jednej rozprávky bol rozvrhnutý na dve vyučovacie hodiny čítania a literárnej výchovy. Každá experimentálna skupina (školská trieda) absolvovala celkom päť projektových hodín v časovej dĺžke desiatich vyučovacích hodín. Jedna hodina po odučení projektov bola venovaná cloze testu a škálovému vyhodnoteniu rozprávok.

Sumárne bolo projektovým spôsobom odučených 50 hodín čítania a literárnej výchovy (z nich 12 hodín sme odučili sami); učiteľom bolo umožnené doplniť celkovú štruktúru vzorovej projektovej prípravy (ak to uznali za vhodné, prípadne potrebné pre lepší priebeh a konečný výsledok vyučovacej hodiny).

9.1 Charakteristika typu experimentu

Experimentálny výskum sa realizoval technikou jednej skupiny. Z metodologického hľadiska šlo o experimentálny zásah v jednej skupine, pričom sa porovnali výsledky (zmeny, ktoré nastali) dosiahnuté v závisle premennej pred experimentom (vstupné meranie – test) a po experimente (výstupné meranie – retest).

V záujme zvýšenia reprezentatívnosti výskumu (jeho reliability a validity) sme konkrétnu techniku jednej skupiny realizovali celkovo štyrikrát – v štyroch triedach 4. ročníka v štyroch rôznych základných školách v Prešovskom regióne (škola A, B, C, D).

Výskum bol konfirmačným (overovacím) experimentom, v rámci ktorého sme mali vytýčené dve hypotézy a sledovali sme, aký vplyv budú mať experimentálne zásahy (nezávisle premenné) na recepciu žiakov 4. ročníka (závisle premenná).

Experimentálny zásah sa uskutočnil v prirodzených podmienkach školského prostredia, čo zvýšilo vonkajšiu validitu výskumu. Reálnosť prirodzeného experimentu v štyroch základných školách (A, B, C a D) zvýšila silu premenných a tým aj reprezentatívnosť dosiahnutých výsledkov.

9.2 Metódy merania čítania s porozumením (cloze test)

Použili sme metódu *cloze testu*, ktorá nie je v pedagogickej praxi veľmi známa. Pri jej použití sme rešpektovali štandardný postup zostavovania, aplikácie a vyhodnotenia.

a) Zostavenie a aplikácia cloze testu

- Pre žiakov vyberieme neznámy text, ktorý bude spĺňať kritérium textu pozostávajúceho z približne 250-tich slov (v našom prípade text od Ľ. Feldeka: Roztrhaná rozprávka – 237 slov (Príloha G 1)).
- Prvá a posledná veta sa ponechá celá; od druhej vety sa mechanicky vynechá každé piate slovo (v našom cloze teste bolo vynechaných 45 slov). Ak by malo byť vynechané vlastné podstatné meno, ponechá sa a vynechá sa nasledujúce slovo. Miesto, kde bolo slovo vynechané, sa označí vodorovnou čiarou; všetky čiary budú rovnako dlhé (Príloha G 2).
- Žiaci budú mať na vyplnenie cloze testu neobmedzený čas.

b) Vyhodnotenie cloze testu

- Spočítajú sa správne doplnené slová.
- Úroveň porozumenia sa bude vyhodnocovať podľa kľúča:

- **Vysoká úroveň čítania:** 58% a viac doplnených slov.

Žiak, ktorý číta na tejto úrovni, je schopný:

- čítať text samostatne,
- čítať text s porozumením,
- môže pri čítaní pomáhať iným žiakom.

- **Stredná úroveň čítania:** 44% - 57% správne doplnených slov.

Aby bol žiak schopný čítať text samostatne a s porozumením, *potrebuje usmernenie* zo strany učiteľa.

- **Nízka úroveň čítania:** 43% a menej správne doplnených slov.

Žiak nie je schopný čítať text samostatne a s porozumením. *Nevyhnutne potrebuje pomoc* učiteľa (spracované podľa Petrasová, 2003, s. 43).

9.3 Štatistické metódy spracovania výsledkov experimentu

1. Pri výpočte signifikantnosti výsledkov testu a retestu sme použili metódu škálovania. Pri vyhodnocovaní škály sme ju vnímali ako kontinuum – jednotlivým hodnotám škály sme priradili koeficienty a vypočítali priemerné hodnoty.

Postup pri vyhodnocovaní škály:

- a) Zistíme, koľko respondentov si zvolilo jednotlivé odpovede (frekvencia volieb).
- b) Jednotlivým polohám na škále prisúdime číselné hodnoty (koeficienty) od 1 (najmenej priaznivý postoj) po 5 (najviac priaznivý postoj). Jednotlivé frekvencie volieb vynásobíme koeficientmi (pri určovaní koeficientov, ktorými budú násobené výskyty volieb, je potrebné rešpektovať polaritu – najpriaznivejšia voľba sa násobí najvyšším koeficientom, najmenej priaznivá najnižším koeficientom).
- c) Súčet všetkých násobkov sa vydělí počtom respondentov – výsledok sa určuje podľa toho, k akej polohe na škále sa hodnota približuje (spracované podľa Gavora, 2000, s. 96-97).

2. Pri vyhodnocovaní výsledkov analýzy produktov slohovej a výtvarnej činnosti žiakov sme použili štatistické percentuálne vyhodnocovanie a štatistické deskriptívne (grafické) vyhodnocovanie.

3. Pri vyhodnocovaní výsledkov rezultujúcich z metód tvorivej dramatiky (pantomíma, inscenácia textu, hra v role), netradičných interaktívnych metód (brainstorming) a metód rozvíjania komunikačných zručností (filozofovanie, interview s hlavnou postavou), vychádzajúcich z kvantitatívneho výskumu, sme použili štatistické percentuálne vyhodnocovanie a štatistické deskriptívne (grafické) vyhodnocovanie.

4. Pri vyhodnocovaní výsledkov čítania s porozumením (cloze test) sme použili metódu priemerných hodnôt a metódu štatistického deskriptívneho (grafického) vyhodnocovania.

9.4 Kvalitatívne spracovanie výsledkov výskumu

1. Pri metódach tvorivej dramatiky (pantomíma, inscenácia textu, hra v role), netradičných interaktívnych metódach (brainstorming), metódach rozvíjania komunikačných zručností (filozofovanie, interview s hlavnou postavou) a auditívneho náčuvu textu, sledovaných z pohľadu kvalitatívneho výskumu (neštruktúrované pozorovanie), sme výsledky spracovali formou záznamu „vzoriek udalostí“.

2. Pri neštruktúrovanom kvalitatívnom mikrointerview (na tému „Čo je podľa teba rozprávka?“) sme uviedli jednotlivé odpovede informantov – za každú skupinu (triedu) štyria žiaci – doslovné prepisy reakcií.